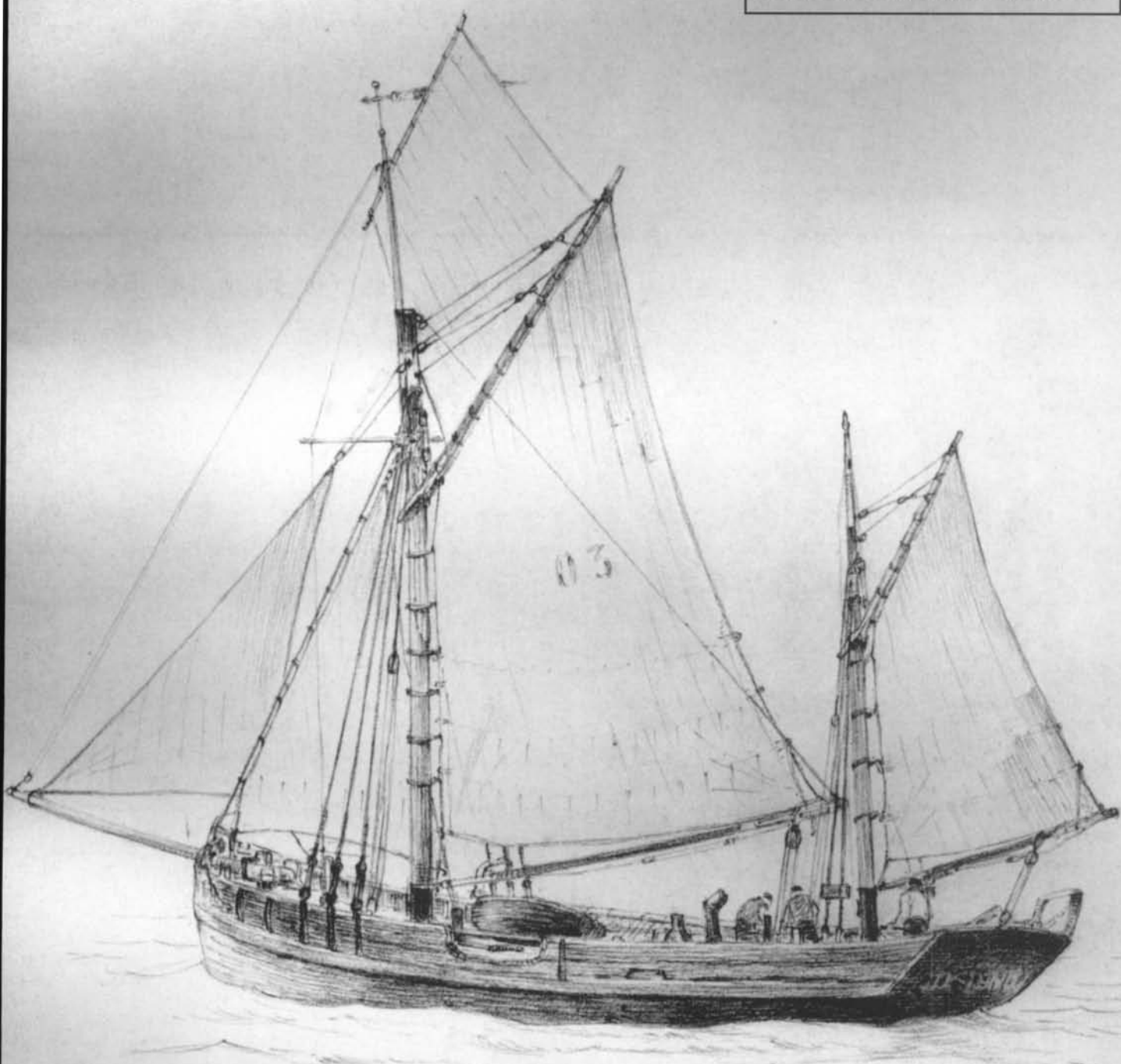

AFGIFTEKANTOOR
OOSTENDE 1

MAANDBLAD

SEPTEMBER 2004

DE PLATE

VERSCHIJNT NIET IN JUNI, JULI EN AUGUSTUS

lid van de unie der belgische periodieke pers

maritiem tijdschrift

Neptunus v.z.w.

Postbus 17

8400 Oostende

Tel. en Fax: **059/80.66.66**

e-mail: **vzw.neptunus@pi.be**

Neptunus een Belgisch Maritiem tijdschrift

Met informatie

..... over de **Marine**

..... over de **koopvaardij**

..... over **vreemde oorlogsbodems**

..... over ons **maritiem verleden**

..... over de **havenactiviteiten** en

over nog zoveel meer **interessante maritieme aangelegenheden**

Abonneer U

of schenk uw vrienden of kennissen een abonnement

Jaarlijks abonnement: € 15

Beschermd abonnement: € 20

Weldoend abonnement: € 30

te storten op rekening **473-6090311-30**
van Neptunus, Postbus 17, 8400 Oostende

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING "DE PLATE" (V.Z.W.).

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 33

NUMMER 9

MAAND september 2004

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 168: **R. Jansoone:** Oostende en de visserij tijdens de eerste wereldoorlog (10).

blz. 174: **N. Hostyn:** Antony-foto's: een iconografische goudmijn voor het Oostende van het interbellum (4).

blz. 181: **R. Vancraeynest:** Het Sasdok als verbinding tussen het Zwaaidok en de vaart naar Brugge.

blz. 185: **N. Hostyn:** Repliek op het artikel "De Beelden in de Koninginnelaan".

blz. 187: **W. Major:** Toespraak naar aanleiding van de opening van de tentoonstelling "Het Beleg van Oostende in Woord en Beeld".

blz. 190: **R. Weise:** Een zicht op Oostende.

HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitter:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende, tel. 059709205.

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289

E-mail: de.plate@pandora.be

Penningmeester:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. en fax 059708815.

E-mail: falise.jp@planetinternet.be

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Eernegem.

Norbert HOSTYN: Museum voor Schone Kunsten, Wapenplein, 8400 Oostende.

Raymond VANCRAEYNEST: Blauw Kasteelstraat 103, 8400 Oostende.

Walter MAJOR: Kastanjelaan 52, 8400 Oostende.

Rudy WEISE: Voorhavenlaan 1/14, 8400 Oostende.

SEPTEMBER EN OKTOBER ACTIVITEITEN

De Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten:

SEPTEMBER ACTIVITEIT

Donderdag 30 september 2004 om 20 uur

Avondvoordracht in de conferentiezaal van de VVF, Dr. L. Colensstraat 6.

Onderwerp: **HET BELEG VAN OOSTENDE (1601-1604), SOCIO-LITERAIR BEKEKEN**

Spreker: mevr. Suzanne **PONJAERT**

Suzanne PONJAERT is geboren en getogen in Oostende - waarlijk een "ostensche ploate". Ze studeerde Germaanse filologie aan de universiteit van Gent en schreef als licentieverhandeling "The Siege of Ostend (1601-1604) in English Literature and Contemporary Books en Pamphlets".

Sinds 1973 geeft deze Germaniste lessen Engels en Duits aan het Atheneum 2 Oostende-Stene.

In "De Plate", 9^e jaargang, 1980, blz. 135, verscheen van haar hand een artikel over een passage uit de reisverslagen van Thomas PLATTER d.j., die in 1600 Oostende en omstreken bezocht. Voor een wedstrijd, uitgeschreven door de stad Nieuwpoort in 1983, schreef Suzanne, onder het pseudoniem Henry WILLEMS, een verhandeling over "De Slag van Nieuwpoort, 22 juli 1600".

Door haar licentieverhandeling is zij een "belangrijke voetnoot" in de meest recente publicatie over "Het Beleg" nl. in "The Ostend Story" van Dr. Anna SIMONI.

Na een korte schets van de historische achtergrond en na een beknopte beschrijving van een paar militaire aspecten, zal de voordracht zich toespitsen op de bronnen waarin en de manier waarop over dit beleg bericht werd. Er waren de "newsletters" en "pamphlets" en "Fliegende Blätter" d.w.z. de vroegste vormen van kranten. Iets later verscheen verslaggeving in boekvorm. Daarnaast was er ook de literaire verwerking van het thema in toenmalige gedichten (balladen) en theaterstukken.

De lezing zal geïllustreerd worden met dia's. Wij rekenen stellig op uw aanwezigheid. Men zegge het voort.

1ste OKTOBER ACTIVITEIT

Zaterdag 02 oktober om 15 uur

Wandeling in Blankenberge met als thema "Art Nouveau"

Afspraak om 15 uur aan het Leopold III plein vóór het station van Blankenberge.

Deze wandelvoordracht, onder leiding van een plaatselijke gids, duurt ongeveer 2 uren inclusief een koffiepauze.

De wandeling is gratis, en de koffie wordt u aangeboden door de Kring, maar iedereen zorgt voor eigen vervoer(tram, auto, fiets!). Telefonisch inschrijven is noodzakelijk en dit vóór 13 september op het nr. 059.51.67.21 tijdens de openingsuren van ons Museum.

door Roger JANSOONE

14. DE VIS WORDT DUUR BETAALD

Vooral met de sprotvisserij werden, door de enorme vraag en de massale aanvoer, soms zeer hoge besommingen bereikt, zoals bv. 3.917 frank op 22 december 1916. De keerzijde van de medaille was het feit dat het vooruitzicht op mooie besommingen de vissers vaak ertoe aanzette grote risico's te nemen. Hun bootjes waren immers slechts echt zeewaardig bij rustig weer en dicht onder de kust. Probleem hierbij was echter dat toen nog geen weersvoorspellingen bestonden, tenzij hetgeen de vissers uit allerlei signalen in de natuur konden aflezen. Zelfs wanneer het nogal duidelijk was dat uitvaren niet geraadzaam was, had de drang naar geld wel eens de overmacht op het gezond verstand.

Op 23 december 1916 was de zee nogal onstuimig en leek het erop dat storm op komst was. Niettemin werd toch besloten om uit te varen. Doch het liep al mis bij het verlaten van de havengeul. Sommige bootjes geraakten gewoon niet buiten, terwijl anderen na enige tijd de haven weer binnenliepen. Uiteindelijk waren er toch 27 die het ruime sop kozen.

Omstreeks 11 u. stak een geweldige storm op. De sleepboot poogde in allerijl de bootjes binnen te slepen, doch plots brak de tros zodat ieder bootje zichzelf maar moest zien te redden. De O.20 kon als eerste de haven binnenlopen, met zelfs 64 bennen vis aan boord, onmiddellijk gevolgd door 4 anderen, maar zonder vis. Anderzijds lieten 14 bootjes zich meedrijven naar Blankenberge, waar echter 4 onder hen tegen de pier terechtkwamen, met als gevolg dat zes opvarenden in de golven verdronken. Voorts waren er 3 bootjes die omkantelden ter hoogte van Bredene; van de drenkelingen waren er drie die in de ziedende zee omkwamen.

De Duitse havenmeester deelde mede dat er in totaal zeven boten waren vergaan, waarbij negen vissers verdronken. Zij lieten zes weduwen achter en dertien weeskinderen. Op 4 januari 1917 liet de Vrije Visschersgilde "t Zal Wel Gaan" in de Sint-Petrus- en Pauluskerk een plechtige lijkdienst opdragen voor de slachtoffers van deze scheepsramp. In zijn lijkrede bracht deken Camerlynck hulde aan de vissers die hun leven waagden voor de voedselvoorziening van de mensen aan wal, en hij sprak woorden van troost voor de nabestaanden van de op zee omgekomen vissers.

Inmiddels had één van de geredde vissers, Jules De Houck, op 1 januari 1917 naar de Kommandantur een merkwaardige brief gezonden, mede-ondertekend door 60 andere vissers. Die brief luidde als volgt: "De ondergetekende, Jules De Houck, visser te Oostende, Langestraat 24, houdt het voor een aangename plicht de heren Admiraals von Schröder en Jacobsen en bijzonderlijk de heer Plaatsbevelhebber Fischer en de Havenkapitein van Oostende, uit naam der zich in Oostende bevindende vissers te bedanken voor al wat zij gedaan hebben voor hen sedert veel maanden, en bijzonderlijk voor de toelating hun beroep op zee te mogen uitoefenen onder de beschutting en het bevel der Duitse wachtschepen.

Naar aanleiding van de storm van 23 december 1916, welke aan zoveel van zijn gezellen het leven kostte, moest ondergetekende uit naam van al zijn beroepsgenoten, nog bijzonderlijk zijn erkentenis en bewondering uitdrukken voor de hulp bewezen door de Duitse sleepboot, zowel als voor de herhaalde pogingen tot redding door zijn bemanning ondernomen, als voor de bewonderenswaardige heldenmoed van zijn kapitein. Een woord van lof en dank verdient ook een Obermaat van Blankenberge, die van zijn kant al het mogelijke gedaan heeft om de Oostendse vissers gedurende de storm van 23 december 1916 te redden."

25. Oostendse vissers, gemobiliseerd in Frankrijk (1915)

Ofschoon allicht oprecht gemeend, was deze brief vermoedelijk niet vrij van een zeker opportunisme, meer bepaald ingegeven door de vrees dat de Duitsers, misnoegd door de onbesuisdheid van de vissers, de visserij tijdelijk of misschien zelfs definitief zouden kunnen stopzetten. De toon waarin deze brief werd geschreven wijst evenwel op een zekere vorm van toenadering in de richting van de bezetter. En dit is een interessante vaststelling in verband met het polemologisch onderzoek (een nog zeer jonge wetenschap) aangaande de verhouding - meer bepaald op langere termijn - tussen een bezettende overheid en een bezette volksgemeenschap. Dit onderzoek sluit dan aan bij het meer algemeen sociologisch onderzoek naar de evolutie in de verhouding en relaties tussen twee of meer zeer onderscheiden groepen die met of naast elkaar binnen hetzelfde territorium moeten leven.

In ieder geval, had deze ramp zo zwaar en zo diep toegeslagen in de Oostendse vissersgemeenschap, bovendien samenvallend met de Kerst- en Nieuwjaarsdagen, dat de eerstvolgende dagen niemand nog zin had om uit te varen ... en dat zelfs één van de geredde vissers de "zeeduivel" had gezien en zijn boot verkocht in Blankenberge, waar hij tijdens de storm was binnengelopen.

Pas op 9 januari 1917 werd er opnieuw uitgevaren. De sprot zat blijkbaar niet meer langsheen de kust, want de vangsten waren teleurstellend en in de vismijn werd een totale besomming van slechts 211 frank bereikt. Daar de bevolking al een paar weken geen vis meer had gezien, was er vanzelfsprekend een enorme volkstoeloop in de vismijn. Bij zoveel gegadigden kon echter de normale wet van vraag en aanbod bij de prijsvorming niet spelen, heel eenvoudig omdat de Kommandantur een vaste prijs had opgelegd, ongeacht de aanvoer en de vraag. Aldus dreigden er

moeilijkheden in de vismijn te ontstaan, doch Koning Winter besliste er anders over: het begon plots zeer hard te vriezen en van uitvaren was er dus voorlopig geen sprake meer.

Op 20 februari werden alle eigenaars van sloepen en boten ontboden op de Kommandantur, waar zij te horen kregen dat er een verbod was uitgevaardigd tot uitoefening van elke vorm van visserij gedurende de eerstvolgende drie weken. Bijgevolg moesten zij onmiddellijk hun "Schein" inleveren. Voor deze maatregel werd geen reden opgegeven, doch algemeen werd aangenomen dat dit geen late uitloper kon zijn van de Duitse nabeschouwingen omtrent de scheepsramp van 23 december 1916.

Het gezegde "De vis wordt duur betaald" krijgt pas zijn volledige en tragische betekenis en draagwijdte in tijden van oorlog en conflicten. Het vissersberoep, reeds in vreedstijd ver van ongevaarlijk, moet dan uitgeoefend worden in omstandigheden en voorwaarden die de risico's en gevaren aanmerkelijk doen toenemen. Voeg daarbij dan nog een zekere roekeloosheid ingevolge enerzijds de drang naar geldelijk gewin en anderzijds de enorme vraag naar vis, en er ontstaat een situatie waarin onvermijdelijk veel slachtoffers moeten vallen.

15. EN DE VISSER VISTE VOORT

Vervolgens werden de scheepseigenaars opnieuw door de Kommandantur ontboden, ditmaal echter op het Stadhuis. Aldaar vernamen zij dat de bezettende overheid het voornemen had, de vissers voortaan enkel nog te laten uitvaren mits betaling van een borgsom. Van de 38 aanwezigen waren er 29 die hiertoe bereid waren terwijl de 9 overigen duidelijk lieten merken dat zij niet akkoord waren.

Op 6 april 1917 kregen eerstgenoemden bericht dat allen die een borgsom wilden betalen, en voor zover ouder dan 40 jaar, in de Kommandantur een "Schein" mochten komen in ontvangst nemen. Niet 29 maar uiteindelijk 32 gegadigden gaven hieraan concreet gevolg. Later zouden ook nog enkele andere scheepseigenaars zich hierbij aansluiten.

Aldus konden onze vissers op 10 april 1917 eindelijk opnieuw de visserij gaan beoefenen. Het begon overigens zeer dringend te worden wat betreft de voedselvoorziening, die zich uiteraard was beginnen richten op deze natuurlijke en onmiddellijke voedselbron. Maar de eerste vangsten waren een teleurstelling : er werd vooral garnaal gevangen, weliswaar een delicatessen die bovendien in de vismijn voor een goede prijs verkocht werd (2,50 fr/kg), maar toch niet direct de volksvis die nodig was voor de dagelijkse bevoorrading. Zeer vervelend was ook het feit dat de geallieerde kustbatterijen in Nieuwpoort de Duitse sleepboot die de vissersbootjes in zee begeleidde, nogal graag op de korrel namen. Zo werden op 9 mei niet minder dan 12 obussen afgevuurd naar het Duits schip, vanzelfsprekend ook niet zonder gevaar voor de vissersbootjes die er omheen dobberden.

Als gevolg van een en ander was de aanvoer vrij schaars en ontstond aldus zeer gemakkelijk de neiging om niet meer de volledige vangst in de vismijn te verkopen. De prijzen "buiten de vismijn" schoten al vlug in de hoogte, meer in het bijzonder de prijs van garnaal. Daarom besloot het Schepencollege nauwlettend erop toe te zien dat voortaan alle vangsten volledig zouden verkocht worden in de vismijn. Het lag nogal voor de hand dat onze vissers zich daar niet zo maar zouden bij neerleggen, want ook voor hen was het een duur leven, ze wilden dus ook wel "een frankske verdienen", de vangsten waren niet denderend en intussen was ook nog die waarborgsom erbij gekomen.

Reeds op 15 april begon het gekibbel. Omstreeks 10.30 u. vaarden 42 bootjes de haven binnen. Ze hadden vrijwel enkel garnaal aan boord, dus bij uitstek een product dat ze liefst niet in de vismijn wilden verkopen. Zij weigerden dan ook halsstarrig de "Cirk" te betreden, dreigend er anders zelf

een circus van te zullen maken! Ondanks het optreden van enkele inderhaast opgeroepen politieagenten verkochten zij hun vangst aan de visventers, die graag ertoe bereid waren hiervoor hoge prijzen te betalen.

Om te voorkomen dat de zaak verder uit de hand zou lopen ... en dat de Kommandantur zich ermede zou gaan bemoeien, riep burgemeester LIEBAERT een crisisvergadering bijeen, waaraan deelnamen Schepen VERDEYEN, gemeenteraadslid ELLEBOUDT, Hoofdpolitiecommissaris DANNEELS en Vismijndirecteur SWAELS. De kwestie werd zeer grondig besproken en uiteindelijk werd volgende regeling getroffen:

1. De aanlegkade wordt afgesloten voor het publiek tot alle bootjes de haven zijn binnengevaren en aangemeerd.
2. Al de garnaal zal worden opgekocht door de Stad aan een vaste prijs van 0,90 fr/kg en zal vervolgens door de Stad worden doorverkocht aan de visventers.
3. De visventers koken de garnaal die daarna mag en moet verkocht worden voor een maximumprijs van 1,40 fr/kg (die in goed zichtbare cijfers moet vermeld worden op hun vismanden).
4. De visventers moeten de verbintenis aangaan, geen garnaal te verzenden.
5. Rechtsvervolging wordt ingespannen tegen vissers die tegen de politie weerstand bieden (of geboden hebben), en meer bepaald ook tegen een visser die vismijndirecteur Swaels ermede bedreigd had "hem met zijn kl... in de bassin te smieten" (hem in het water te gooien).

De daaropvolgende dagen werden die maatregelen naar behoren toegepast. Door deze regeling was trouwens ook een einde gesteld aan de verkoopspijprijken van de boten, eigendom van enkele grote vishandelaars, die van de Duitsers tot dusver de toelating hadden om hun vangsten rechtstreeks over te brengen naar hun viswinkels. Voortaan moesten dus ook deze boten hun garnaalvangsten in de vismijn verkopen.

In de vismijn werd de garnaal verkocht aan de viskopers per lot van 10 kg, aan de prijs van 0,90 fr/kg. Zij waren echter niet opgetogen met de maximumprijs van 1,40 fr/kg bij verkoop, een prijs die huns inziens een te kleine winstmarge toeliet. De vissers zelf kregen in de vismijn geen geld doch een waardebon die zij ten stadhuize aan de kassa konden verzilveren.

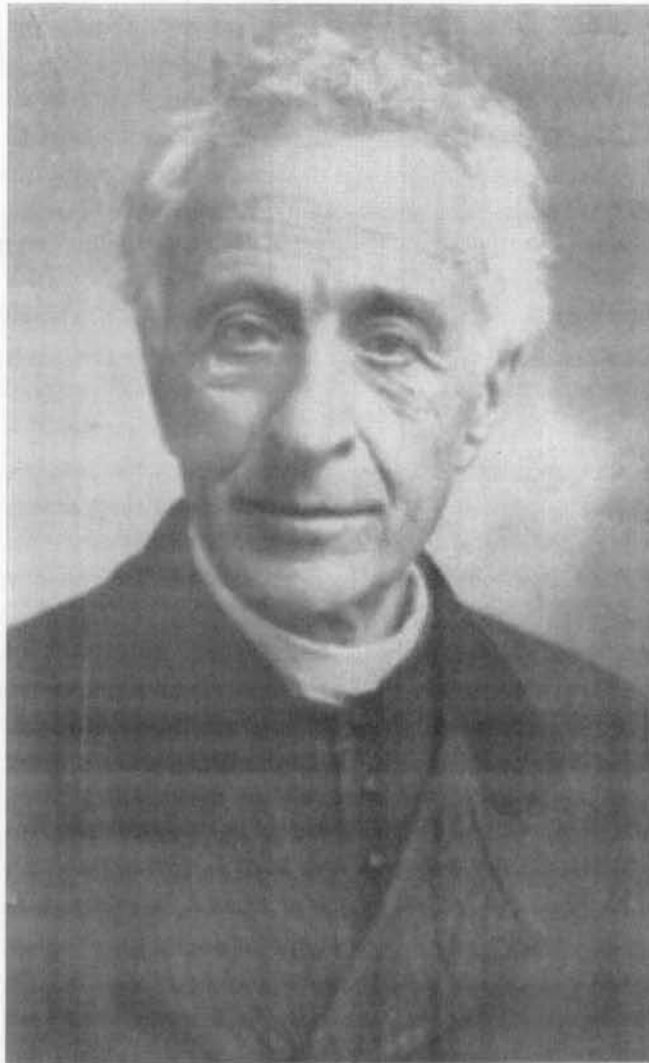
In de weken die hierop volgden werden de garnaalvangsten steeds groter. Op sommige dagen werden totale besommingen van ongeveer duizend frank bereikt. Maar de vis bleef schaars, allicht omdat de bootjes enkel tot zeer dicht op de kust mochten vissen, wat voor het Duits visserijwachtschip ook het voordeel bood dat het vanuit Nieuwpoort minder in de kijker liep.

De Duitsers zelf kregen ook de smaak te pakken. De "Nordseekrabben" (zoals zij de garnaal noemden) waren voor hen een ware revelatie, een gastronomische delicatessen waarvan zij maar niet genoeg konden genieten, meer bepaald via de diverse bereidingen die eigen zijn aan de Oostendse keuken. In lyrische bewoordingen schreven zij naar de "Heimat" over "tomate crevettes", roerei met garnaal en garnaalkroketter. De landgenoten aan het thuisfront, bij wie intussen in dit vierde oorlogsjaar ook Meester Schraalhans keukenpiet geworden was, konden waarschijnlijk moeilijk al die fijnproeversverhalen geloven. Als gevolg van een en ander begonnen Duitse mariniers zelf zin te krijgen in de garnaalvisserij en begonnen zij ijverig te zoeken naar scheepseigenaars die hun boot wilden verkopen. Al vlug ontstond een opbod waardoor een verkoopprijs van 3.000 Reichsmark voor een garnaalbootje zeker niet meer uitzonderlijk was.

Dit verklaart ook, uiteraard samen met het succesvol heropstarten van de kustvisserij, de relance van de nieuwbouw van vissersvaartuigen, weliswaar uitsluitend van het type dat geschikt is voor de kleine kustvisserij. De "primeur" werd weggekaapt door scheepsbouwer J. VERKOUILLIE die een

“atelier” had in de Kerkstraat. Op 13 september 1916 werd een sloep van de Kerkstraat naar de Visserskaai gerold en aldaar onder grote belangstelling te water gelaten. Een tweede sloep volgde op 26 oktober. In het begin hadden de scheepsbouwers nog wel een voorraad eikenhouten planken. Doch omdat de Duitsers veel eikenhout nodig hadden voor hun loopgraven, stellingen en bunkers aan het front, moest al vlug uitgezien worden naar andere, minder stevige houtsoorten. Dat was geen erg, vermits het toch niet de bedoeling was zich ver in zee te wagen en het uitsluitend ging om korte uitvaarten van slechts enkele uren. Dit bleek trouwens nog minder erg te zijn na de oorlog, toen door het veralgemeend invoeren van de motorvisserij een “stille” sanering van de kustvisserij heeft kunnen plaats vinden.

Aldus had de kleine kustvisserij in volle oorlogstijd opnieuw wind in de zeilen, en zowel de vissers als de vishandel en de scheepsbouw vaarden hier wel bij. Vermits zij de enigen waren die zich in de vaargeul mochten begeven, hadden de vissers nog een andere, niet onaardige bijverdienste, met name de verkoop van de zware eikenhouten balken van het op vele plaatsen vernield staketsel.

26. Visserij-aalmoezenier E.H. Henri Pype,
stichter van "'t Zal Wel Gaan"

Wanneer de kassa rinkelt, is er steeds de neiging om nog wat meer binnen te rijven. Het beviel onze vissers niet dat zij zo dicht op de kust moesten blijven want een klein eind verder in zee was ongetwijfeld nog heel wat meer te vissen. Maar de Kommandantur was in dat opzicht werkelijk “rücksichtslos”: al wie betrapt werd op enige afwijking van de uitgestippelde koers, werd op het

matje geroepen en veroordeeld tot fikse geldboeten, met bovendien de verplichting voortaan nog dichter te varen op de kust dan de anderen.

In juni 1917 werd de verkoop in de vismijn een topper van belang. Zo werd op 25 juni een totaal bereikt van 1.329 frank (1.062 kg garnaal en vis) en op 26 juni zelfs 1.688 frank (1579 kg garnaal en vis). Het totaal voor juni bedroeg uiteindelijk de riantesom van 13.787 frank, waarvan 10.329 frank voor de garnaal en 3.458 frank voor de vis.

Om een of andere onbekende reden begon "Kommandant Artuur" er zich toen weer mee te bemoeien. Eenzijdig werd de op 15 april 1917 door het Stadsbestuur uitgevaardigde regeling voor de verkoop in de vismijn zodanig gewijzigd dat voortaan de garnaal niet langer mocht gekookt worden (door de visventers) na verkoop in de mijn, doch nu vooraleer te verkopen en dit dan uiteraard door de Stadsdiensten. Ook moest de Stad voortaan de garnaalvangsten aankopen aan de prijs van 50 pfennig en anderzijds de gekookte garnaal verkopen voor de prijs van 80 pfennig (in plaats van resp. 0,90 frank en 1,40 frank).

Intussen begon de vis opnieuw te bijten, zelfs tot dicht bij de kust. Aldus werd op 7 juli 1917 voor het eerst weer een grote aanvoer van vis genoteerd, zodat de besomming in de vismijn opliep tot 5.025 frank. De vissers voelden aan dat zij door zo dicht bij de kust te blijven, heel wat vangsten en inkomen zouden moeten derven, maar anderzijds beseften zij ook zeer goed dat zij individueel voor ieder verzoek naar een gunstiger regime, bij "Kommandant Artuur" op een bot "nein" zouden botsen. Daarom besloten zij, de vaderlandse leuze "Eendracht maakt macht" indachtig, een officiële beroepsvereniging op te richten, wat dan ook reeds op 12 juli beklonken werd onder de naam "De Vereenigde Bootjessjouwers van Oostende", met als voorzitter J. VERKOUILLIE, ondervoorzitter K. ANTHIERENS, commissaris M. ZWAENEPOL, adjunct-commissaris P. ALSCHWANDER, secretaris J. HOUCK en schatbewaarder V. MAJOOR.

Onmiddellijk zonden zij een verzoekschrift naar de Havenkapitein, die hierop vrij gunstig reageerde, in die zin dat de vissers de toelating kregen om wat verder van de kust te gaan vissen. Dit had een werkelijk "wonderbare visvangst" tot gevolg: er werd zodanig veel garnaal aangevoerd dat het Stadsbestuur zich ertoe verplicht zag de maximumprijs te verlagen naar 0,30 fr/kg, en zoveel vis dat de verkoop in de vismijn soms aansleepte tot halftien 's avonds! Uiteindelijk werd de maand juli 1917 afgesloten met een totale besomming van 25.685 frank, een voor die tijd fantastisch bedrag!

(wordt vervolgd)

ILLUSTRATIES:

- Oostendse vissers, gemobiliseerd in Frankrijk (1915)
- Visserij-aalmoezenier E.H. Henri Pype, stichter van "'t Zal Wel Gaan"

**ANTONY-FOTO'S UIT HET MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN OVERGEDRAGEN
AAN HET STADSARCHIEF OOSTENDE**

**EEN ICONOGRAFISCHE GOUDMIJN VOOR HET OOSTENDE VAN HET
INTERBELLUM (3)**

door **Norbert HOSTYN**

Nr. 10728/10

Toeschouwers tijdens de Zeewijding.

Nr. 10728/11

Vissersboten op zee.

In de achtergrond de Albert I-Promenade vanaf het begin tot de Kimmelbergstraat (opname tijdens de Zeewijding).

Nr. 10728/17

Het Wapenplein 's avonds.

De huizenrij links in de noordkant van het Wapenplein: met op de hoek de Stadsbibliotheek, met in het verlengde een zicht in de Brabantstraat en met op het einde de verdwenen huizen in de Kapucijnenstraat.

De huizenrij rechts is de oostzijde van het Wapenplein.

Nr. 10728/20

Groepsfoto tijdens feestmaaltijd in het Casino-Kursaal.

Nr. 290728/8

Groepsfoto in het restaurant.

Niet geïdentificeerd gezelschap.

Nr. 290728/12

Twee speedboten.

Locatie: onbekend.

Nr. 300728/4

Tennisplein nabij Royal Palace Hotel.

Nr. 60828/5

De balzaal van het Casino.

Nr. 60828/6

De Albert I-Promenade vanaf het Kursaal tot voorbij Hotel de la Plage.

Opname bij nacht vanop het strand.

Artistieke opname.

Nr. 70828/2

Het portico van het Royal Palace Hotel.

Opname bij nacht.

Doorheen het portico een doorkijk op de Albert I-Promenade en het Kursaal. De beeldengroepen op het gebouw zijn van Godfried Devreese.

Nr. 100828/1

Optreden van Reynaldo Hahn en Gabriël Bouillon in de Kursaal.
Zicht op de orkesttribune en het publiek.

Nr. 120828/12

Symfonisch concert met zang in Casino-Kursaal.
Zicht op het publiek.

Nr. 130828/5

Mensen op het strand.
Op de achtergrond links : de Wellingtonrenbaan; rechts : het Royal Palace Hotel.

Nr. 190828/9

Het optreden van zanger Chaliapine in het Kursaal.
Zicht op het publiek.

Nr. 210828/9

De Trinkhall in het Leopoldpark.
Op het voorplan : de verdwenen "Bacchus-sculptuur".

Nr. 230828/4

De viermaster "Passat" onder volle zeil.

Nr. 240828/7

De wandelgaanderijen van het Royal Palace Hotel.
Opname bij nacht.

Nr. 260828/6

Zicht op de Wellingtonrenbaan met op de achtergrond het Royal Palace Hotel.

Nr. 280828/7

Zicht op de hoek Leopold II-laan-Van Iseghemlaan vanuit de hovingen van het Casino-Kursaal.

Nr. 161028/4

Zicht op de Electro-Carrousel Salon "Unica" van J. Fr. Overmeer-Lagae tijdens de oktoberkermis op het Wapenplein. Prachtige nachtopname met het Jugendstil-front van de carrousel, en de ingang ervan enkel belicht met elektrisch licht. Tegen de "gevel" van de carrousel hangt een affiche van een Soirée -Gala van de "Lustige Zigomars".
Schitterende opname met artistieke kwaliteiten.

Nr. 21128/5

Feestzaal/Restaurant (Casino-Kursaal?) versierd met het embleem van Venetië.

Nr. 21128/7

Bioscoop "Rialto" in de Langestraat met huizen links en rechts ervan.
Uiterst links: hoek met Christinastraat.

Nr. 101128/3

Groepsfoto niet geïdentificeerd mannelijk gezelschap.

1929

Nr. 120229/1

Wintertafereel op de Vindictivelaan.

Personen transporteren zakken steenkool op een slede die door een hond getrokken wordt. Het gebouw op de achtergrond is het Hotel Ibis.

Nr. 160229/1

Vissersboten in de Handelsdok.

Winter op de achtergrond rechts: het politiebureau van het Hazegras en links: de stapelplaatsen.

Nachtopname.

Het visserijsschip op de voorgrond is de: O.263 ARGOO.

Nr. 160229/10

Vissersdok en Visserskaai

Nachtopname, interessant zicht op de Vistrap, Visserskaai^a vanaf de Nieuwstraat tot aan de Langestraat, rechts het gebouw van de "permanentie"(Reddingsdienst).

Nr. 210229/6

Vissersdok en Visserskaai.

(Opname bij nacht, interessant zicht op de huizen van de Visserskaai links en rechts vanaf de hoek met de Sint-Franciscusstraat.

Nr. 210229/7

Vissersdok en Visserskaai^b bij nacht.

(Interessant gezicht op de huizen van de Visserskaai).

Nr. 150429/1

Drie volkswomen met stootkar vóór een muur nabij het Derde Handelsdok (Gasgesticht?), achter de muur is het dak van het Panorama zichtbaar; op de muur een merkwaardige reeks affiches van Oostendse manifestaties.

Artistieke opname.

Nr. 10529/8

Garnaalvissers te paard.

Artistieke opname.

Nr. 210629/4

De voorhaven.

Artistieke opname in tegenlicht.

Nr. 140729/11

Publiek in de Concertzaal van het Casino-Kursaal.

Nr. 110829/4

Parking van het Royal Palace Hotel.

^a BGO/4.167

^b BGO/4.167

Nr. 190829/15

Het Kursaal bij nacht.

Artistieke opname met bijzonder lichteffect.

Nr. 190829/14

Het Royal Palace Hotel bij nacht.

Nr. 190829/20

Badkabines, Zeedijk, Venetiaanse Gaanderijen, Koninklijk Chalet, gezicht vanop zee.
Nachtopname.

Nr. 220829/3

Het Kursaal, Petit Nice en de hotels tussen Westhelling en IJzerstraat bij nacht en bij volle maan.
Foto genomen vanin het aftrekkende water wat voor prachtige weerspiegelingen zorgt.

Nr. 220829/5

Het Koninklijk Chalet bij nacht.

Nr. 290829/1

Zicht op het Groot Strand en Albert I-Promenade, vanop de Gaanderij van het Royal Palace Hotel.

Nr. 10929/4

Het Vandersweepplein (nu: Ernest Feysplein).

Het stationsplein vóór het Oude Station op een drukke dag, in de verte de Hazegraskerk (gesloopt in 1995); op het voorplan : de Kapellebrug.

Nr. 10929/12

Gezicht op de Hotels Continental en Océan.

De hoek links is de hoek van de IJzerstraat.

Nr. 10929/18

Villa's op de Albert I-Promenade tussen Kapucijnenstraat en Louisastraat.

Nr. 10929/21

De Albert I-Promenade tussen Vlaanderenstraat en Christinastraat.

Nr. 10929/24

De Albert I-Promenade tusen Kemmelbergstraat en Parijsstraat.

(Toen nog een volledige villa-rij; rollende badkabines op het strand; duidelijk te zien : de infirmerie ingericht in eveneens een rollende badkabine; ook nog duidelijk te zien : een open belvedere op de dijkvilla naast de hoekvilla met de Parijsstraat).

Nr. 110929/7

Villa "The Swallows" architect August Vereecke.

Locatie: zijstraat van Zeedijk op Mariakerke.

Nr. 180929/1

Zicht op de Schouwburg hoek Vlaanderenstraat-Van Iseghemlaan.

Op te merken: stadstram.

Nr. 191029/3
Groepsfoto op scheepswerf (wellicht in Derde Handelsdok).
Personen niet geïdentificeerd.

1930

Nr. 140130/2
Prinses Astrid en de kleine Prinses Josephine-Charlotte op wandel in de Koninginnelaan.

Nr. 240130/5
Visserskaai, lossen van de vis.
Op de achtergrond links: de oude vismijn (vulgo "de Cierk"), achtergrond rechts: spoorwegstation.

Nr. 100230/6
Zeevaartschool, onderricht over het kompas.

Nr. 20330/1
Groepsfoto: de Vismijnvrienden (Oostendse folkloristische liefdadigheidsmaatschappij, lokale klederdracht)
Locatie: Casino-Kursaal.

Nr. 60330/1
Vierde revue van "Patria".
Groepsfoto van de spelers (op de achterkant van de foto zijn de namen van de spelers vermeld).

Nr. 220530/21
Een niet-geïdentificeerd Oostends gezelschap op de Wereldtentoonstelling van Antwerpen.

Nr. 10630/7
Eeuwfeesten 1830-1930 op het Westerkwartier.
Turngroep treedt op op het Gerechtsplein.
Achtergrond rechts : de Consciencschool, links achteraan: de Stuiverstraat.

Nr. 190630/3
De bemanning van de "Prinses Astrid" geportretteerd op het dek van het schip.

Nr. 280631/5
Prinses Astrid met één van de Prinsjes en een niet geïdentificeerde dame op het strand.

Nr. 60730/15
Optreden van een turngroep.
Locatie: Hazegras; danszaal "Alcazar" in de achtergrond achter het podium.

Nr. 130730/10
Het Bloemenuurwerk^c.

Nr. 250730/1
Cabaret "Perroquet".
Locatie: Van Iseghemlaan 83.

^c BGO/3.902, 4.006, 6.198

Nr. 250730/5

Tribune vóór het Casino-Kursaal n.a.v. een Eeuwfeeststoet

Op de tribune herkennen we: uiterst links: Schepen Verhaeghe (wit haar) en rechts van hem Burgemeester Moreaux (met bril).

Nr. 250730/8

De Zeedijk ter hoogte van Petit Nice met praalwagens naar aanleiding van de eeuwfeesten.

Nr. 270730/4

Het "Laiterietje" (drank- en recreatiegelegenheid) in het Maria Hendrikapark.

Nr. 50830/11

Oude vissers vissend met hengels in de achterhaven.

Artistieke opname met tegenlichteffect.

Nr. 100830/6

Tennispleinen van het Royal Palace Hotel.

Nr. 140830/3

Uitvaren van de pakketboten bij storm.

Nr. 140830/9

Golven.

Artistieke opname.

Nr. 170830/?

Het Bloemenuurwerk met in het waterbassin de "vis-sculptuur"^d

Nr. 200830/9

Nachtopname hoek Mijnplein-Groentenmarkt met doorkijk naar Stadhuis op het Wapenplein.

Artistieke nachtopname.

Nr. 240830/3

Ongekende locatie, wellicht verdwenen huizen op de hoek van Northlaan-Troonstraat, nabij de Wellingtonrenbaan.

Nr. 280830/1

Gedenkteken Justin Maelfeyt in het Leopoldpark (beeldhouwer Huygelen).

Nr. 280830/11

Nachtgezicht op de Albert I-Wandeling ter hoogte van Petit Nice.

De terrassen van Hotel Wellington en Helvetia, de Hotels Continental, Océan en verder tot aan de Kemmelbergstraat.

Nr. 10930/1

Gezicht op de Euphrosine Beernaertstraat, hoek Stockholmstraat (nu Kan. Dr. L. Colenstraat) vanuit het stadspark.

Nr. 70930/1

Ongeïdentificeerde gebeurtenis nabij de havengeul.

^d BGO/5.897; vis nu in pretpark "Aviflora", Ingelmunster

Nr. 70930/3
Groepsfoto op het strand, niet geïdentificeerd gezelschap.

Nr. 270930/1
Scheepswerven bij het derde dok.

Nr. 191030/6
Het Station.

1931

Nr. 260131/1
Tweede handelsdok. Lossen van vis vanuit de O.275.
Op de achtergrond: het Oude Station met het plein voor het Station.
Speciaal op te merken: een stadstram en een publiciteitsbord vóór het IJzerpanorama.

Nr. 220231/5
Carnavalstoet op de Alfons Pieterslaan ter hoogte van het IJzerpanorama.

Nr. 100531/4
Groepsfoto: Voetbalploeg.

Nr. 220631/2
De "Trinkhall" in het Leopoldpark.

Nr. 10230/1
Prinses Astrid en de kleine Prinses Josephine-Charlotte op het strand.

Nr. 50731/1
Gezicht op het tweede handelsdok in de Vindictivelaan. Onder meer herkenbaar:
O.L.Vrouwecollege, Hotel du Lion, Hotel de la Couronne, torentje van het Loodswezengebouw.

Nr. 120731/4
Groepsfoto IBIS n.a.v. 25ste verjaardag stichting Koninklijke Werk IBIS^e.

Nr. 190731/10
Inhuldiging Monument Leopold II^f.
Locatie: "Drie Gapers".

Nr. 250731/10
De Adolf Buylstraat^g.
Opname bij nacht.

Nr. 250731/11
Kruispunt Christinastraat-Sint Sebastiaanstraat.
De foto is genomen richting handelsdokken.
Opname bij nacht.

^e BGO/4.348, 4.349

^f BGO/5844, 6.324, 6.325

^g BGO/4.054

Het Sasdok als verbinding tussen het Zwaardok en de vaart naar Brugge

door Raymond VANCRAEYNEST

Het Sasdok ligt eigenlijk op de plaats van het vroegere kanaal van Legillon, aangelegd in de jaren 1742-1748 en dat bedoeld was als noodoplossing om de in verval geraakte sluizen van Slijkens te kunnen herstellen en de scheepvaart naar Brugge in stand te houden. Dat kanaal verbond de Brugse vaart met de Gouweloze kreek die toen nog een echte zee-arm was aan de getijden onderhevig. Er was helaas een veel te kleine sluis tussen de Brugse vaart en dat kanaal. Tussen dat kanaal en de Gouweloze was er een doorvaart, maar geen sluis. Langs het kanaal van Begillen werden ca. 1752 een tiental zaagmolens opgericht om de boomstammen die in het water dreven en per schip uit het noorden werden aangevoerd in planken te zagen. Dat verklaart de huidige benaming Molendorpkaai.

Rond de jaarwisseling 1904-1905 werden aanvullingswerken uitgevoerd op de oostelijke oever van het Houtdok en ook de oude bedding van de Camerlinckx zou opgevuld worden. De twee voorlopige openingen in de tijkaimuur om het water te laten aflopen zouden afgesloten worden. Men was toen ook volop bezig de spoorwegbrug te bouwen stroomopwaarts van het zwaardok. Men had een voorlopige omleiding gegraven ten zuiden van die brug om de scheepvaart naar Brugge te laten doorgaan. Het metselwerk van de brughoofden werd afgewerkt en men hoopte alle werk te beëindigen binnen 3 maanden. Dan zal de omleiding ook opgevuld worden zodat de scheepvaart naar Brugge rechtstreeks ongehinderd kon doorgaan. Eén van de vier pijlers van de bruggen van de de Smet de Naeyerlaan, namelijk die over de afleidingsvaart, was in aanbouw. De dam gelegen vóór de sluis De Mey werd deels weggebaggerd en deels afgevoerd met spoorwegwagons (1).

Op 31 januari 1905 liet de Minister van Openbare Werken weten dat de bouw van de vaste brug over de afleidingsvaart voor de de Smet de Naeyerlaan zal beginnen op 06 februari 1905. De doorvaart van schepen met vaste masten zal dus verboden zijn. De scheepvaart naar Brugge zal opnieuw plaats hebben langs de sluizen van Slijkens langs de nieuwe voorhaven en de vaarweg zal afgebakend zijn door twee rijen groene boeien.

De zeescheepvaart op de afleidingsvaart werd definitief stil gelegd begin februari 1905. Het laatste schip dat naar Brugge is gevaren was het Hollandse stoomschip Waterland met een lading kolen voor Brugge voor rekening van De Kuyper. Het schip was op zaterdag 04 februari te Oostende toegekomen. De (beneden)stuwbrug was afgewerkt en de brug werd op donderdag laatst 2 februari gedraaid (2).

Sinds de rechtstreekse verbinding met het Zeestation was tot stand gebracht, gebeurde dat met een draaibrug over de afleidingsvaart.

In juni zou de aanbesteding plaats hebben om die draaibrug af te breken en te vervangen door een vaste brug op hoger peil zodat de binnenschepen met beweegbare masten eronder zouden kunnen blijven doorvaren.

De Conventie van oktober 1902 tussen de Staat en de stad voorzag in artikel III in de bouw van de al gerealiseerde stuwbrug en besliste ook tot het bouwen van een tweede sluishoofd met een opening van 18 m en een brug ter vervanging van de Kapellebrug (niet de huidige! Het gaat hier over de kapel van de zaagmolens) om op die manier een sasdok te vormen.

Door het bestaan van de nieuwe rechtstreekse verbinding met het Zeestation kon de stuwbrug tussen het eerste handelsdok en de afleidingsvaart nu afgebroken worden. De Staat zou tussen het 1^e handelsdok en de brug van de Brugse poort een dok bouwen met kaaimuren, Brandarisdok

genoemd. De terreinen ten westen ervan zouden geëffend worden. Aan de Conterdamsluis en de duiker van de Camerlinckx zouden de nodige herstellingen uitgevoerd worden. De aanbesteding voor al die werken zou doorgaan op 4 mei 1905. De stad moest de gebouwen van de havenkapiteinsdienst afbreken en ook de oostelijke vleugel van het openbaar stapelhuis.

De aanbesteding had plaats op 29 april en de werken moesten in 100 dagen voltooid zijn. Aannemer Storms van Brugge zou het werk uitvoeren tegen 698.990 Fr of 699.000 Fr naar gelang de gebruikte houtsoort voor de deuren van de Conterdamsluis (3).

De werken aan de muur van de Brandariskaai, de muur aan de stuwbrug en de sluis, de sluis en de duiker van de Conterdam, de sluisdeuren aan de Conterdamsluis, het opwerpen van dammen enz. werden geraamd op 779.261,85 Fr (4). De scheepvaart tussen het 1^e handelsdok en het zwaardok waar de draaibrug voor de spoorweg gelegen was, brug van Bredene genoemd, zou vanaf 1 juni onderbroken zijn voor 5 maanden. Ondertussen zou de draaibrug met twee sporen over de afleidingsvaart op de rechtstreekse lijn afgebroken en vervangen worden door een vaste stalen brug met vier sporen. Tevens zou een bakstenen viaduct voor het wegverkeer gebouwd worden van 7 m breedte. De aanbesteding voor die werken had plaats te Brussel in de eerste week van april 1905 (5).

De bouw van de twee stalen spoorwegbruggen leverde herhaaldelijk moeilijkheden op met de fundering van de bruggenhoofden. Men dacht eerst eenvoudig de bruggenhoofden te verhogen, maar men moest uiteindelijk besluiten alles af te breken en nieuwe, dieper gefundeerde bruggenhoofden te moeten bouwen (6).

De onderbreking van de scheepvaart op 1 juni 1905, aanvankelijk voorzien voor vijf maanden werd eerst verlengd van 01 november 1905 tot 01 april 1906 en verder tot 31 december 1906 (7). Nieuwe verlenging tot 01 oktober 1907 (8).

Tijdens de herstellingswerken aan de Conterdamsluis werd door de aannemer Storms een loden doos gevonden waarin een koperen plaat stak meldend dat de eerste steen gelegd werd op 24 juni 1819. Sluis gebouwd onder het bestuur van M.A.J.Goudriaan, algemeen inspecteur van de Waterstaat. De plaat werd overhandigd aan het Bestuur van Bruggen en Wegen (9).

Op 04 juli 1907 had bij Bruggen en Wegen de aanbesteding plaats voor de aanpassing van de afleidingsvaart stroomopwaarts van het zwaardok. Die bestond uit de bouw van een stuwbrug ter vervanging van de Kapellebrug, de aanleg van een sasdok tussen de twee stuwbruggen, de aansluiting van de nieuwe stuwbrug met het kanaal en verder van afbraak, baggeren en terreineffeningen.

De bruggenhoofden waren 41,40 m lang; de vaargeul 18 m breed en de drempel lag op -4,50 m en de boordsteen op +6,20 m. Alles berustte op een met beton gevulde caisson, gezonken met geperste lucht op peil -10 m. Die caisson was 42,40 m lang, 35,98 m breed en 4,50 m hoog. De sluisdeuren hadden twee vleugels van 10,37 m breedte en 9,20 m hoogte.

Het metalen brugdek was 41,42 m lang en 8,48 m breed.

Het sasdok was 300 m lang met een bodembreedte van 35 m en 75 m breedte tussen de bermen. De bodem werd gebaggerd op -4,00 m zodat de water diepte 8,05 m was (10). De werken werden uitgevoerd door aannemer Coppieters.

De 4-sporige spoorwegbrug van Bredene was in september 1908 afgewerkt en de dam in de vaart waarover de treinen voorlopig liepen, werd door de spoorwegen weggenomen. (11). Pas nadien

konden de sporen en de afsluitingen op het Van der Sweeplein (nu Ernest Feysplein) weggenomen worden.

In juni 1907 was het linkerbruggenhoofd bijna op halve hoogte, en aan het rechterbruggenhoofd was nauwelijks begonnen (12).

De onderbreking van de scheepvaart op de afleidingsvaart, aanvankelijk voorzien voor vijf maanden, duurde tenslotte drie jaar en 7 maanden (13).

Nog verdere onderbrekingen deden zich voor door werken tussen het Zwaaidok en de Conterdamsluis. Vanaf 30 april 1909 zou de scheepvaart volledig kunnen hernomen worden tussen de oude handelsdokken en het Zwaaidok na 47 maanden (14). Het was eindelijk gedaan om de binnenschepen te moeten slepen doorheen de voorhaven en de sluizen van Slijkens ten einde de Brugse vaart te bereiken.

De werken aan de bovenstuwbrug gingen goed vooruit. De grote caisson van 45 x 40 m was al lang ter plaatse en het metselwerk voor de grondvesten was bijna voltooid (15).

De afleidingsvaart stroomopwaarts van de Zwaaiikom, aanbesteed voor 1.442.000 Fr, was voor een tiende afgewerkt half juni 1909 (16).

De caisson van de stuwbrug (42,40 m x 35,90 m), gewicht 600 ton, 6 m hoog, was de grootste tot nog toe in België afgezonken. Afgewerkt zou ze 30.000 ton wegen (17).

Op 15 juli 1910 zou de aanbesteding plaats hebben van de bovenbouw van het gebouw van de havenkapitein op het terrein ten oosten van de sluis De Mey alsook van de sluiswachtershuizen ten westen van het vlotdok en tevens van de muur en de leuning van de weg naar Slijkens (18).

Het huis van de havenkapitein was bijna onderdak in de zomer 1911 (19).

De bovenstuwbrug en het sasdok werden afgewerkt in het voorjaar 1912.

De werken uitgevoerd door aannemer Coppieters, geraamd op 1.500.000 Fr, kostten uiteindelijk 1.700.000 Fr (20).

De havenkapiteinsdienst kwam in het nieuwe gebouw op 26 december 1912 (21).

Wegens diverse nog uit te voeren werken werd de scheepvaart onderbroken op de afleidingsvaart tussen de zwaaiikom en de sluis van de Conterdam inbegrepen tot 30 april 1909. Ingenieur Bourgoignie kon aan de minister van Openbare Werken melden dat er op 7 mei 1909 binnenvaartuigen met 1,40 m tot 1,50 m diepgang voortaan konden doorvaren van de oude naar de nieuwe handelsdokken. Al op 8 mei 1909 passeerde een schip met 2 m diepgang.

Door de Eerste Wereldoorlog werd er heel wat schade aangericht aan het sasdok en de benedenstuwbrug. Op 20 september 1919 stelde ingenieur P. Van der Schueren voor de noordelijke glooiing van het sasdok te herbouwen die over een lengte van 10 m was ingestort naast de benedenstuwbrug. De minister van Openbare Werken gaf zijn toelating op 10 november 1919 en het was aannemer François Braet uit Veurne die het werk aanvatte op 12 november 1919 tegen 4807,48 frank. Het werk moest normaal in één maand beëindigd zijn maar duurde in werkelijkheid tot 21 februari 1920 (23).

De benedenstuwbrug was totaal verwoest en moest herbouwd worden. Deze brug speelt een sleutelrol in het spoorwegverkeer in de haven van Oostende. Al het verkeer naar de oostkant van het

Vlotdok en Houtdok, het verkeer naar de Diepwaterkaai en naar de toenmalige werkhuizen van het Zeewezen moest er over.

Weliswaar had men een voorlopige oplossing bedacht door het spoor van de westkant te verbinden over de brug van de Tweebruggenstraat met de sporen van de oostkant.

Ingenieur Van der Schueren vroeg de dringende herstelling van die brug aan de Minister op 28 februari 1920. De minister antwoordde slechts op 2 juni dat de aanbesteding zou plaats hebben op 9 juli 1920. Het was de S.A. Ateliers de Willebroeck die op 28 juli werd aangeduid om de werken te beginnen op 13 augustus. In principe moesten ze op 30 december het werk afhebben maar op 30 december 1921, een jaar later, waren ze om allerlei redenen nog niet klaar. Zelfs moest er nog aan de brug gewerkt worden op 21 en 22 september 1923 zodat de definitieve oplevering gebeurde op 27 september 1923 (24).

Verwijzingen

- (1) Car. 03/01/1905
- (2) Car.07/02/05
- (3) Car. 06-07/05/05
- (4) Car.28/03/05
- (5) Car.11/04/05
- (6) A.R.A. Brussel. Openbare Werken. Waterwegen, nr. 890: brief van ingenieur Van Gansberghe aan de minister van Openbare Werken dd. 11/04/1906.
- (7) Car.29/03/1906
- (8) Car. 20/11/06
- (9) Car.27/11/1906
- (10) E.O.24/05/1907
- (11) E.O.07/09/1908
- (12) E.O.22-23/06/1907
- (13) E.O.17/09/1908
- (14) Car.04/05/1909
- (15) Car. 25/05/09
- (16) Car. 17/06/09
- (17) Car. 21/08/1909
- (18) Car. 23/06/1910
- (19) Car. 27/06/1911
- (20) Car. 06/02/1912
- (21) Car. 28-29/12/1912
- (22) A.R.A. Brussel. Openbare Werken. Waterwegen, nr. 831.
- (23) A.R.A. Brussel. Openbare Werken. Waterwegen, nr. 1052.
- (24) A.R.A. Brussel. Openbare Werken. Waterwegen, nr. 1054.

Car. =Le Carillon

E.O. = L'Echo d'Ostende

A.R.A. = Algemeen Rijksarchief

REPLIEK OP HET ARTIKEL “DE BEELDEN IN DE KONINGINNELAAN”

door Norbert HOSTYN

Dat medewerkers - waaronder ondertekende - in hun bijdragen in “De Plate” de bal al eens mis hebben geslagen is onbetwist een feit. Steeds gebeurde dat ongewild en onbewust. Ongetwijfeld ook vaak omdat het om materies ging waar al zo weinig over geweten en te vinden was: exploratie in braakliggende terreinen dus, met soms bitter weinig aanknopingspunten. Teksten waarvan het achteraf makkelijk is op inhoudelijke fouten te wijzen eens meer en meer data aan de oppervlakte komen. Soms was het werkelijk verkeerde informatie, ook wel eens iets verkeerd lezen of overschrijven, soms ook domweg een typfout of een zetduiveltje, hoe snel gebeurt het niet? Veel fouten werden tamelijk snel rechtgezet in één van de daaropvolgende nummers. In de te verschijnen cumulatieve index over alle jaargangen tot en met 2003 is trouwens een serieuze inspanning gedaan om te wijzen op verkeerde gegevens in bepaalde artikels en meteen ook om op door externe omstandigheden voorbijgestreefd geraakte informatie te attenderen.

Het artikel over de beelden in de Koninginnelaan van Gerard Daniels in “De Plate” van februari '04 zaait echter nodeloos verwarring door vraagtekens te stellen naast nochtans correct gepubliceerde informatie, in casu over vier van de acht beelden van het oude Postgebouw. En –wat erger is- door meteen foutieve informatie in de plaats te stellen, die dan weer op zijn beurt “klakkeloos” kan overgenomen worden...

De krant “L’Etoile Belge” gaf reeds op 2 december 1904 een omstandige beschrijving van de beelden van het Oostendse Postgebouw. Alleen de werkmodellen waren toen nog maar klaar en stonden nog in Lagae’s atelier. Uit die beschrijving blijkt duidelijk dat – wat elkeen die wat thuis is in de taal van de emblemata in de Koninginnelaan *de visu* kan opmerken - de vier beelden telkens dubbele allegorieën zijn, dus voorzien zijn van attributen die telkens op twee verschillende ideeën slaan :

- >Industrie en handel
- >Zeevaart en visserij
- >Telefonie en telegrafie
- >Post en spoorwegen

Het *gevleugelde wiel* was *nooit* een embleem van de Posterijen : dat is toch immers de aloude posthoorn?! Een posthoorn is trouwens afgebeeld op de omslagklep van de brieven tas die deze figuur draagt.

Het gevleugelde wiel is duidelijk een spoorwiel (een flenswiel) en dat was het embleem van de spoorwegen. Dit embleem zien we op sommige drukwerken van de spoorwegen (1) tot aan de ingebruikname van het geniale B-logo van Henry Van de Velde; niet altijd echter: soms wordt ook het Belgische wapen (leeuw) gebruikt. Het gevleugelde flenswiel zien we ook op Belgische spoorwegzegels uit de 19de en vroege 20^e eeuw (2). Het embleem prijkt nog in diverse oudere stations, in dat van Oostende zelfs driedimensioneel op een kroonlijst hoog boven de loketten.

Wellicht is er verwarring gegroeid door het zien van zegels van het type met het Belgische wapenschild, waarop de ovaal waarin het wapenschild staat bekroond is door twee gevleugelde voluten?

Het *tandrad* was nooit een embleem van de spoorwegen, dat was dus immers het gevleugelde wiel. Een tandrad associëren met de spoorweg in de tijd van de stoomtractie ware, zeker in ons land, absurd: de krachtoverbrenging zuigers-wielen gebeurde met zuigerstangen en drijfstangen.

Tandraderen kwamen daar niet bij te pas (alleen in bergsporen waren - en zijn - locs soms voorzien van een tandrad.)

Het tandrad was wél een vaak gebruikt embleem om (zware) industrie te symboliseren. Vandaar ook de aanwezigheid van een mijnlamp: de koolmijnen! Want wat Lagae uitbeeldt is toch overduidelijk een veiligheidslamp die mijnwerkers bij zich droegen en geen seinlamp van de spoorwegen?

Trouwens, de allegorische sculptuur die de Provincie Luik voorstelt in de troonzaal van het Koninklijk Paleis in Brussel – een creatie van A. Rodin en A.J. Van Rasbourgh- heeft ook een tandrad als attribuut. Luik: de provincie bij uitstek van de zware industrie!

De Mercurius- of Hermesstaf (3), ofwel de caduceus, is een gevleugelde staf waarrond twee slangen kronkelen. Ze is niet te verwarren met de nogal gelijkende Staf van Esculapius, embleem van de geneeskunde en de farmaceutica dat echter maar één slang heeft kronkelen rond de staf! Heel vaak worden beide dooreen gebruikt. De caduceus stond in de oudere emblematiek voor de handel en de vrede. Mercurius/Hermes was immers de god van vrede en handel. In de 19de eeuw verengde de symboliek zich tot de handel. Daarom komt de caduceus ook zo vaak voor in oude, rijk versierde emblemen van handelsondernemingen, afgebeeld op briefhoofden en op de labels van hun producten.

In dezelfde Koninklijke troonzaal als hierboven gemeld is de caduceus één van de drie symbolen van de Provincie Antwerpen, naast een roer (niet het stuurrad maar de beweegbare constructie onder de waterlijn die de richting van het vaartuig bepaalt) en een anker. Antwerpen: zeevaart en handel!

(1) Zie bv. afb. in B. VAN DER HERTEN c.s., Sporen in België. 175 jaar spoorwegen, Leuven (UPL), 2001, p. 20.

(2) Emissies 1879-1882, 1916, 1923, (in 1938 samen afgebeeld met het B-logo).

(3) L. PELLER, der Hermesstab in Philologus, 1846.

D.A. HOFFMAN, Hermes und Kerykeion.

W.J. FRIEDLANDER, The Golden Wand of Medicine.

Toespraak door dhr. Walter MAJOR, ondervoorzitter van onze Kring, naar aanleiding van de opening van de tentoonstelling **“Het Beleg van Oostende in Woord & Beeld”** op vrijdag 11 juni 2004.

Mijnheer de Burgemeester, Mijnheer de Schepen, Dames en heren genodigden en vrienden van “De Plate”.

Ook voor mij, ondervoorzitter van de Heem- en Geschiedkundige Kring “De Plate”, is het een eer en een genoegen om u allen hartelijk welkom te heten in het Oostends Historisch Museum.

Voor mij is de geschiedenis altijd boeiend geweest omdat zij ons vertelt over het leven van onze voorouders, omdat de geschiedenis aan de basis ligt van onze volkscultuur en zij als taak heeft ons te behoeden voor het steeds opnieuw maken van dezelfde foute beslissingen. “L’Histoire se répète” is immers geen ongefundeerde one-liner.

Maar bij geschiedschrijving is enige achterdocht niet overbodig.

Eeuwenlang heeft men de geschiedschrijving doelbewust gemanipuleerd. De meeste historici schreven en schrijven in dienst van een broodheer en geven over zijn uitzonderlijke heldendaden of heroïsche veldslagen een meer dan gekleurde versie.

Later romantiseerden schrijvers, zoals een Alexandre Dumas en onze Hendrik Conscience, een nog gevaarlijker verzonden volks geschiedenis waardoor bij ons nog steeds Vlaamse nationalisten achter de Noord-Franse leeuwenvlag optrekken, de Graaf van Vlaanderen en Pierre Le Roy, of zoals wij hem kennen Pieter de Coninck, als Vlaamse helden worden opgevoerd terwijl beiden Franstalig waren, en de heroïsche Bruggeling Jan Breydel in de geschiedenis enkel vermeld wordt als een brandstichter en een moordenaar, terwijl zijn enige verzetsdaad tijdens de Slag der Gulden Sporen in 1302 te Groeninge eruit bestond, tegen betaling, een half varken te leveren aan het Vlaamse opstandelingenleger.

Pas de laatste decennia begint stilaan de ware geschiedenis, berustend op echte feiten en archeologische vondsten, en op studie met behulp van moderne technologie, het daglicht te zien. Net op het ogenblik dat in het onderwijs dit prachtige vak misschien binnenkort zal moeten wijken voor lessen in communicatiewetenschappen, elektronica en computerkennis.

Maar laten we positief blijven.

Het is zeker de verdienste van het huidige stadsbestuur dat wij u vandaag in een Geschiedkundig Museum kunnen ontvangen, dat er door de stad tijdens graafwerken tijd en middelen ter beschikking worden gesteld van de beroepsarcheologen om de blootgelegde historische sites te kunnen bestuderen en in kaart brengen en dat feesten of herdenkingen met als gegeven onze plaatselijke geschiedenis regelmatig in onze stad worden ingericht.

Het is een herdenking van één van de markantste historische feiten uit de Oostendse geschiedenis die ons vandaag bijeenbrengt bij de opening van de tentoonstelling ingericht door de Heem- en Geschiedkundige Kring “De Plate” over het “Beleg van Oostende”.

Waarom is dat “Beleg van Oostende” zo belangrijk? Om meer dan één reden.

-Vooreerst omdat dit beleg drie jaar heeft geduurd, een ongehoord lange tijd en een record dat slechts enkele jaren terug werd overtroffen door de belegering van Sarajewo in ex-Joegoslavië,

maar vooral omdat hier 150.000 slachtoffers vielen, toen een ongehoord hoog cijfer, of bijna evenveel als er Duitsers en Geallieerden deelnamen aan de landing in Normandië.

-Omdat er toen voor het eerst een onverbiddelijke godsdienststrijd woedde tussen protestanten en katholieken waarbij in beide kampen fanatiek met passie en koppig werd gevochten, een strijd die zijn hoogtepunt bereikte tijdens de moordende bestormingen van Oostende, het laatste geuzennest op katholieke bodem, een broederconflict dat uiteindelijk de Verenigde Provinciën van de Lage Landen definitief verdeelde in een Noord- en een Zuid-Nederland.

-Het was een typische David - Goliathstrijd, een gevecht tussen een kleine stad en een wereldmacht.

-Omdat Vlaanderen van toen af verweesd achterbleef en steeds dieper wegzonk in het moeras van armoede, bijgeloof en cultureel verknechten.

-Omdat de Schelde afgesloten was, werd Oostende toen de voornaamste havenstad van ons land. Om het hinterland vanuit de zee te kunnen bereiken, werd hiervoor een uitgebreid kanalenstelsel gegraven, dat de levensader voor onze economie zou blijven tot Leopold II de rechten voor het vrij bevaren van de Schelde van Nederland terugkocht.

-Ook op het vlak van de militaire geschiedenis was het beleg een hoogvlieger. Tijdens die lange periode werd aan beide zijden de gelegenheid geboden om allerlei nieuw militair materiaal, zoals de 'Ponte di Targone', en nieuwe aanvalsstrategieën en listen uit te testen.

-Het was de eerste maal dat tijdens gevechten op het land een verrekijker werd gebruikt. U moet zich daar echter niet teveel van voorstellen, want zelfs ten tijde van Napoleon konden deze kijkers slechts 3 tot 4 maal vergroten.

-Het was ook de eerste maal dat horizontaal schietende belegeringsvuurmonden schuin werden opgesteld zodat ze over de stadswallen heen Oostende konden beschieten.

-Maar het was vooral de eerste maal dat het musketgeweer in de strijd een belangrijke rol speelde. Musketten kwamen in de 16de eeuw slechts sporadisch in beeld, maar waren in de 17de eeuw volledig ingeburgerd. Samen met het buskruit en het kanon veroorzaakte dit eerste geweer een ware omwenteling in de oorlogvoering.

Omdat zelfs de zwakste strijder zonder veel training met dat wapen een vijand kon uitschakelen, kenden de toenmalige heersers, uit schrik, het recht om een geweer te dragen uitsluitend toe aan beroepssoldaten, musketiers, die een eed van trouw aan de koning moesten afleggen, een uniform van de koning droegen, een vast loon ontvingen en leefden volgens een strikte militaire code waarvan op de overtreding uitzonderlijk zware straffen stonden. Maar de musketten en het buskruit hield men in vrede, voorzichtigheidshalve, steeds veilig in magazijnen geborgen.

Het vuren met een musket was bijzonder gevaarlijk omdat dicht bij elkaar staande mannen gelijktijdig hun geweer met buskruit moesten laden terwijl aan hun zijde een gloeiende lont bengelde, op zijn minst geen erg veilige combinatie. Zij moesten met hun lange wapen onder zware stress heel wat opeenvolgende handelingen uitvoeren om uiteindelijk zorgvuldig te mikken op een al of niet aanstormende vijand. Deze hele bedoening leidde in het begin tot heel wat chaos en accidenten met dodelijke afloop.

Het was Maurits van Nassau die bij deze 'maniement d'arme' als eerste zijn soldaten een bepaalde drill oplegde om dat wapen efficiënter te kunnen gebruiken. Hij schreef hen 42 handelingen voor die zij opeenvolgend en gezamenlijk moesten uitvoeren en die culmineerden in het gelijktijdig

overhalen van de trekker, rechtopstaande, hun geweer gericht op de vijand. Met dergelijk gelijktijdig afvuren van de musketten bereikten de musketiers een maximum effect en konden zij in groep minstens om de minuut één schot afvuren. Nadeel was dat de tegenstrever elke nakende aanval verried door de oplichtende vuurtjes als de musketiers met hun tondeldoos de lonten aanstaken. En ook bij het heimelijk benaderen van een post werd de tegenstrever tijdig verwittigd omdat hij de typische geur van brandende lonten kon ruiken, vandaar het gezegde: "Zij roken lont".

Al deze nieuwigheden en het feit dat de militaire bewapening en strategieën in de loop van de daaropvolgende drie eeuwen weinig veranderden, verklaren waarom tot in het begin van de 19de eeuw de geschiedenis van het beleg in elke militaire school verplichte leerstof bleef en dat eeuwenlang, wereldwijd en tot heden ten dage, er zovele gravures over werden gedrukt en er zo overvloedig over werd en wordt geschreven.

U zult vandaag bij ons een rijke keuze van deze gravures kunnen bewonderen, getoond in chronologische volgorde, en u zult boeken aantreffen, beginnende met het in 1604 te Keulen uitgegeven Journaal "Die Belagerung von Ostende" en eindigend met dat meesterwerk "The Ostend Story" van Mevrouw Anna Simoni dat pas vorig jaar verscheen.

Ik had het idee om dergelijke tentoonstelling te organiseren en ik kon ook heel goed uitleggen op welke wijze ik die wilde hebben, maar voor de realisatie heb ik een dankbaar beroep kunnen doen op de specialist ter zake, de man die niet alleen heel wat van zijn eigen verzameling hier ten toon stelt, maar ook zowat alle verzamelaars kent en kon overtuigen om ook hun vaak uitzonderlijke en zeldzame stukken ter beschikking te stellen, namelijk architect Erwin Mahieu. Zonder zijn inbreng hadden wij deze tentoonstelling nooit op dit niveau kunnen hijsen.

Ik wil deze uitzonderlijke gelegenheid gebruiken om vanuit onze geschiedkundige vereniging een oproep te richten tot de heer Burgemeester en het Schepencollege van onze stad. Reeds meer dan een halve eeuw heeft de stad zeer weinig voor zijn eigen historisch patrimonium bijgekocht. Graag zou onze vereniging willen zien dat in de schoot van het jaarlijkse budget een fonds wordt voorzien voor de aankoop van historisch belangrijke documenten of voorwerpen wanneer die onverwacht worden aangeboden. Het gewone systeem van vooraf budgettering voor de aankoop van bepaalde stukken kan hier niet. De laatste jaren werden op veilingen hele inboedels van failliete Oostendse rederijen verkocht, maar De Plate beschikte helaas niet over de nodige middelen om iets daarvan aan te kopen en ook de stad had toen blijkbaar geen financiële ruimte meer over om een stukje van dit belangrijke patrimonium in de stad te houden.

Ik heb nog een tweede verzoek dat misschien heel wat gemakkelijker ingewilligd kan worden. In het kader van de naamgeving aan straten en pleinen stellen wij vast dat slechts zelden de naam van een vrouw op de straatborden voorkomt. We denken hierbij in het bijzonder aan de naam van de stichtster van onze stad, Margaretha van Constantinopel. We zijn overtuigd dat bij gelegenheid deze vergetelheid door ons stadsbestuur rechtgezet zal worden. In afwachting kunnen wij misschien deze binnenplaats de naam geven van de vrouw die Oostende zijn vrijheden schonk: het Margaretha van Constantinopelpleintje.

Tot besluit wil ik nogmaals mijn vriend Erwin Mahieu, stadsconservator Norbert Hostyn en zijn ploeg medewerkers, die ons altijd met raad en daad bijstonden, de heren Goethaels en Vermeersch en alle leden van "De Plate", die aan mijn oproep tot medewerking gehoor gaven, van harte bedanken.

Ten geleide

In het boek "Oostende: de memoires van een stad" van Marcel R.H. Vanalderweireldt staat op pagina 116 onder nummer 186 een afbeelding van een schilderij dat volgens de begeleidende tekst "...een beeld toont van de "Liefkemorishoek" (de latere oude Vuurtorenwijk) zoals ze er zou uitgezien hebben tussen 1622 en 1668...". Bij nadere beschouwing blijkt deze betiteling verkeerd te zijn. In plaats van de oostkant van de stad waar Lissemorishoek lag toont ze mijns inziens een afbeelding gezien vanaf de westkant van de stad.

Het schilderij

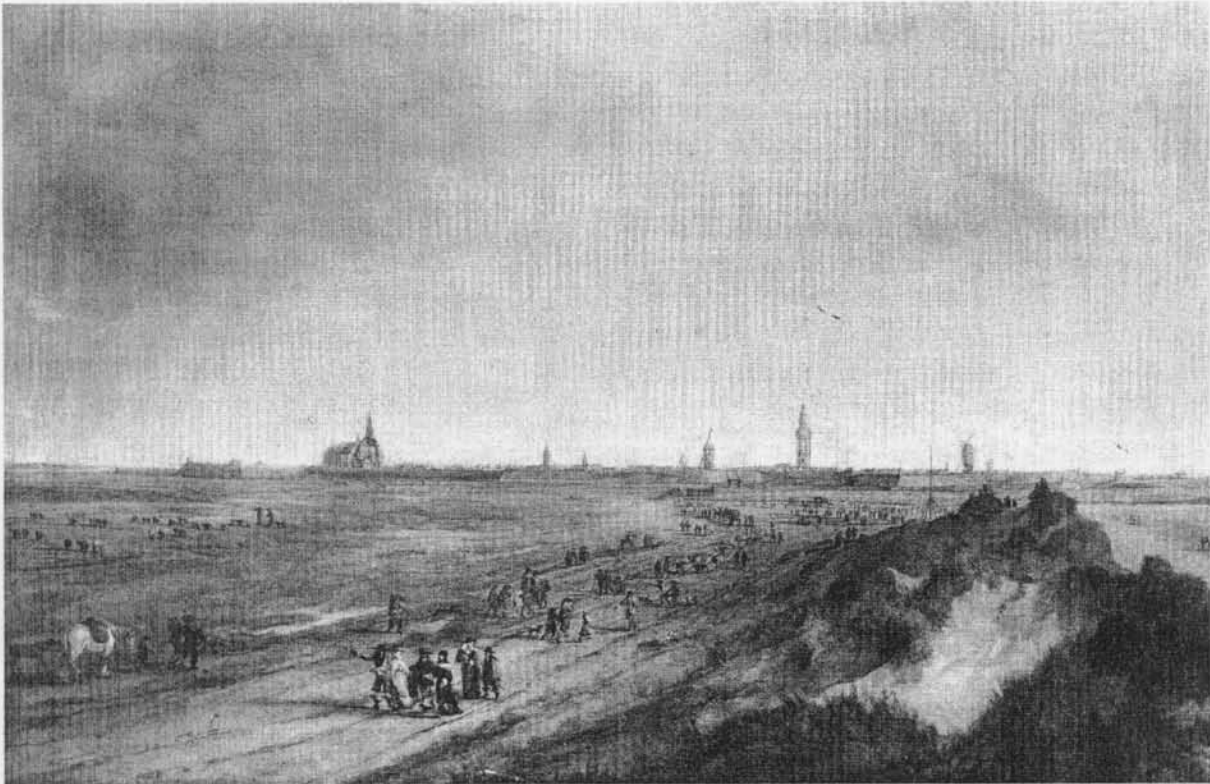
Na het beleg van Oostende (1601-1604) was de stad zo goed als volledig verwoest. Ze diende dus heropgebouwd. Deze wederopbouw was rond het midden van de 17e eeuw reeds zover gevorderd dat men van een nieuwe stad kon spreken.

De kunstschilder Robert Van Hoecke (1622-1665) schilderde toen zijn "Gezicht op Oostende". Het is een schilderij op eikenhout 58 op 93 cm. groot. Het berustte in de verzameling van aartshertog Leopold Wilhelm vóór het opgenomen werd in de "Gemäldegalerie des Allerhöchsten Kaiserhauses - Alte Meister" van het museum te Wenen. Het schilderij werd in 1954 door de 'S.A. Editions de la connaissance' gereproduceerd en uitgegeven onder auspiciën van de stad Oostende. Het toont een stuk van de omgeving van Oostende met in de achtergrond de 'Skyline' van de stad rond de jaren 1650. In de voorgrond ziet men een stuk duin en een menigte wandelaars waarvan sommigen te paard. In de vlakke lopen herders met hun kudden schapen. In het middenplan achteraan begeven zich een aantal mensen Oostendewaarts.

Bij het bekijken van het stadsbeeld zien we aan de rechterzijde een kerk. Dit is de Sint

Maartenskerk. Cartografen vermeldden deze kerk op stadsplannen uit die tijd. Ze lag binnen de Oostendse vesten op de zuidrand van de stad. De kerk is westelijk georiënteerd. Vóór de kerk, eveneens aan de westkant, staat een huis. Verder bemerken we op de stadsvesten in de voorgrond twee windmolens. Rechts van de rechtse molen zien we meer in de achtergrond een derde molen. De grote toren tussen de twee molens is een ietwat vrije voorstelling van de stadhuistoren. Tussen kerk en stadhuistoren zien we het torentje van het klooster van de zwarte zusters. Links van de linkse windmolen zien we nog het torentje van de Capucijnenkerk. We weten dat de Sint Maartenskerk in het zuidelijk gedeelte van de stad stond. Het getoonde beeld kan dus niets anders zijn dan een zicht op Oostende vanuit het westen, dus van de kant van Nieuwpoort. Indien het beeld de kerk zou tonen gezien uit het oosten (Lissemoris) dan moet ze links in beeld staan. Laten we dus even het beeld 180° draaien.

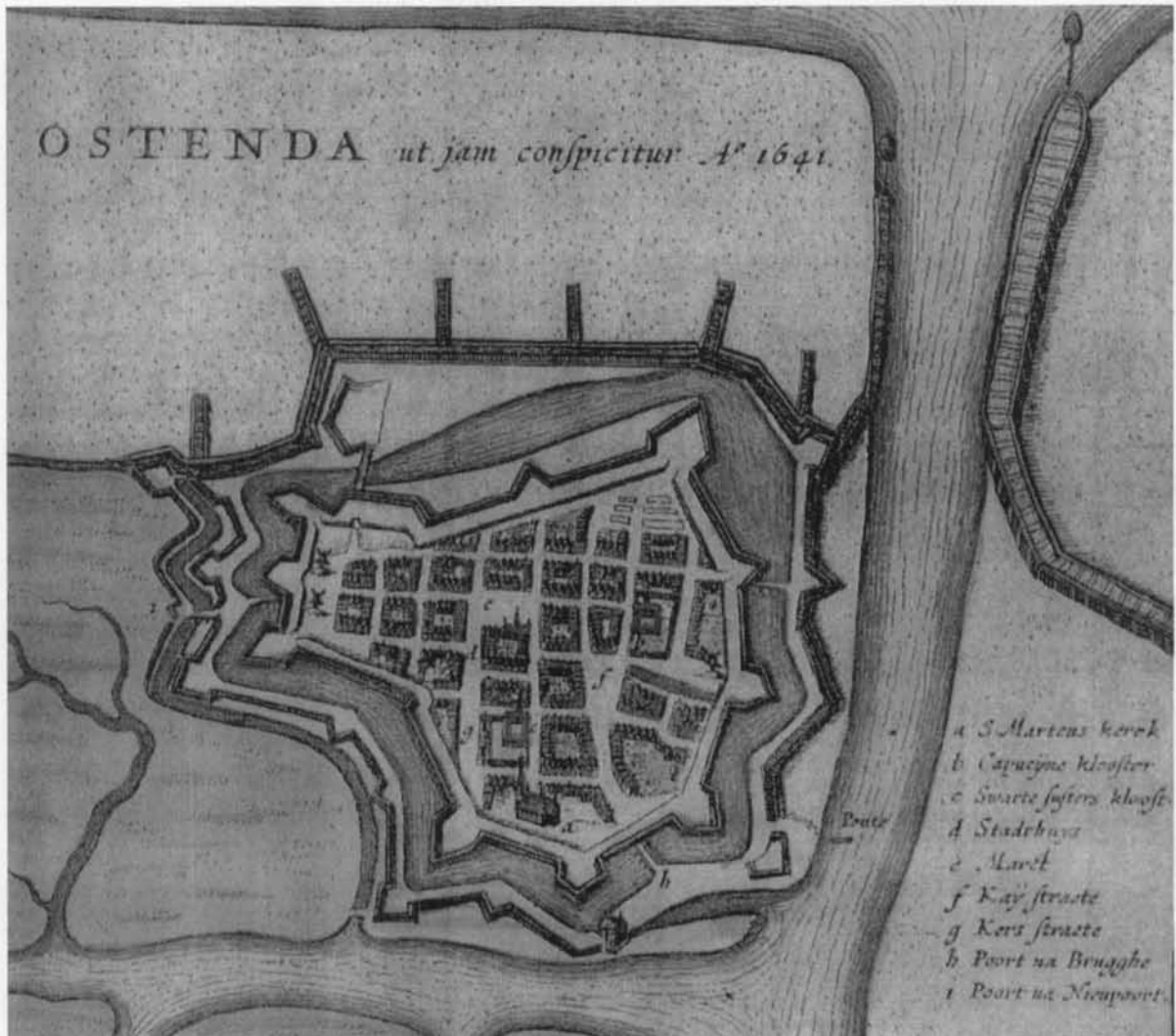
Oostelijk of Westelijk

Zo zouden we de stad moeten zien wanneer bekeken uit de schorre van Lissemoris. Nu kijken we over de 'Geule'. Wat nu opvalt is dat men noch haven, noch staketsel, noch schepen of masten ervan ziet. Dit is niet logisch tenzij de kunstenaar deze niet zou afgebeeld hebben wat mijns inziens onwaarschijnlijk is. Indien hij echter Oostende schilderde vanuit het westen, dan liggen de haven en al wat er bij hoort aan de andere kant van de stad en zijn dus vanuit zijn standpunt onzichtbaar.

Er zijn echter nog andere factoren die mijn zienswijze staven. Op het hierna afgebeelde stadsplan uit 1641, dus rond de tijd dat de kunstenaar zijn werk schiep, staan op de westwal van Oostende twee windmolens, op de oostelijke vesten één windmolen: de oostmolen. Tussen beide westmolens ligt de poort naar Nieuwpoort. Deze kaart komt voor als inzet op de kaart van A.Sanderus gepubliceerd in zijn 'Flandria Illustrata' uitgegeven te Keulen in 1641 en ook in 'Toneel der steden 's Konings Nederlanden' van J.Blaeu uitgegeven in Amsterdam in 1649. De drie molens kunnen duidelijk gesitueerd worden: twee in het westen en één in het oosten. Wanneer men een lijn trekt uit het midden tussen beide westmolens dan loopt deze door de markt juist vóór de stadhuistoren zoals die te zien is op het schilderij waar de toren tussen beide molens afgebeeld staat. Ook op diverse andere kaarten zoals onder meer op deze van Mathias Seutter uit 1740 zijn deze gegevens te vinden.

Bij de Sint Maartenskerk vermeldt hij dan echter nog een kerk die er tegenover stond en die hij vermeldt als 'Die große Kirche'.

Plan van Oostende 1641. Inzet op het stadsplan van A.Sanderus en J.Blaeu.

Besluit

Tot onze spijt moeten wij uit al het voorgaande besluiten dat Robert Van Hoecke waarschijnlijk in de duinen stond westelijk Oostende toen hij zijn schilderij maakte. Waarom tot onze spijt? Van Lisseморis bestaan voor zover ik weet geen dergelijke afbeeldingen. Ik heb er tenminste nog nooit één gezien. We kunnen ons dus alleen trachten voor te stellen hoe het er uitzag. Een dergelijk schilderij ware hier zeer welkom geweest. Zij die een afbeelding zochten van Lisseморis en dachten deze gevonden te hebben zijn hierbij gewaarschuwd.

Bronnen

1. Iconografie van het arrondissement Oostende, blz.55/nr.275-A. **Verbouwe**.
2. Oostende, de memoires van een stad - **Marcel R.H. Vanalderweireldt**-1992.
3. Oostende Historische Publicaties-Stedenatlas-**Olivier Debaere**-2002.

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2004

- Elke zaterdag
- Van 20 december 2003 t/m 04 januari 2004 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari)
- Van 21 februari t/m 29 februari (gesloten 24 februari)
- Van 03 april t/m 19 april (gesloten 06 april)
- Van 20 mei t/m 23 mei
- Van 12 juni t/m 13 september (gesloten elke dinsdag)
- Van 30 oktober t/m 07 november (gesloten 2 november)
- Van 26 december t/m 09 januari (gesloten 25 en 28 december 2004, 01 en 04 januari 2005)

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt

*Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner*

**COCK
CAMERA
SERVICE**

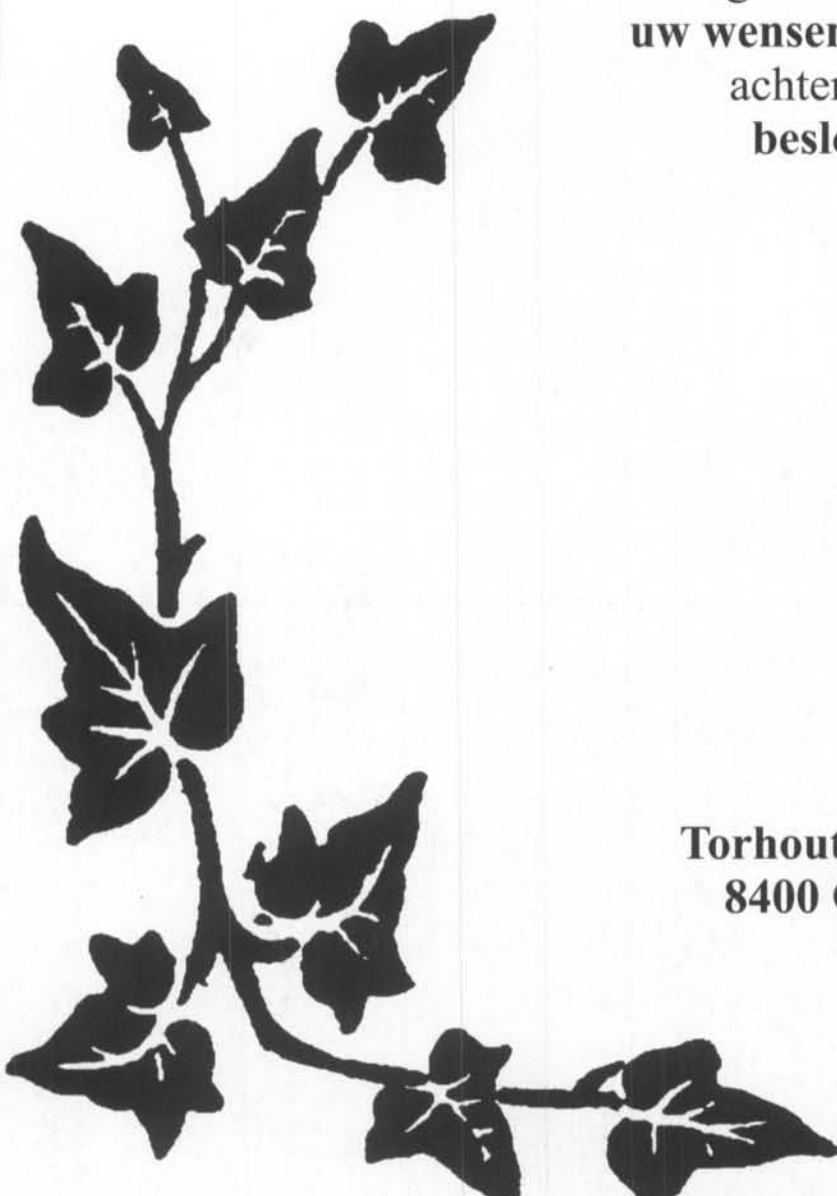
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

*Waar kwaliteit nog
vakmanschap is*

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53